

VYUŽITÍ PANORAMATICKÉHO NÁČRTU VE VÝUCE GEOGRAFIE

Eduard Hofmann & Hana Svobodová
Katedra geografie PdF MU, Brno

ÚVOD

- **Terénní výuka:**
  - > **ve venkovské krajině** – interdisciplinární poznávání jevů a procesů v krajině, některé socioekonomické jevy chybí
  - > v **městské krajině** – často opomíjená, přestože se v ní pohybujeme častěji
- **Přírodovědná gramotnost** – měla zahrnovat hodnocení obou typů krajin vysvětlení řady nejen FG i SE jevů a jejich vývoj v prostoru a čase
- **Problém: často chybí vůle pracovat aktivizujícími metodami a technikami, které neposkytují okamžitý kladný výsledek, zejména proto, že nepředkládají dávno zjištěná fakta a skutečnosti, ale rozvíjejí tvořivost a především myšlení u žáků a studentů**

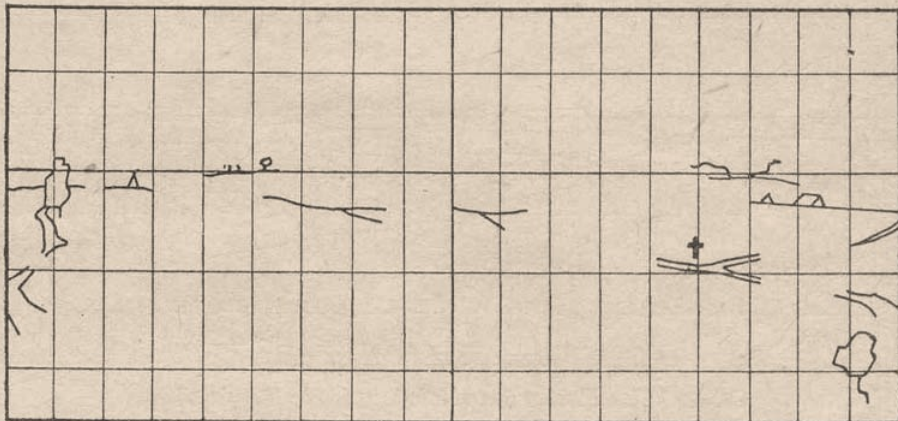

METODIKA

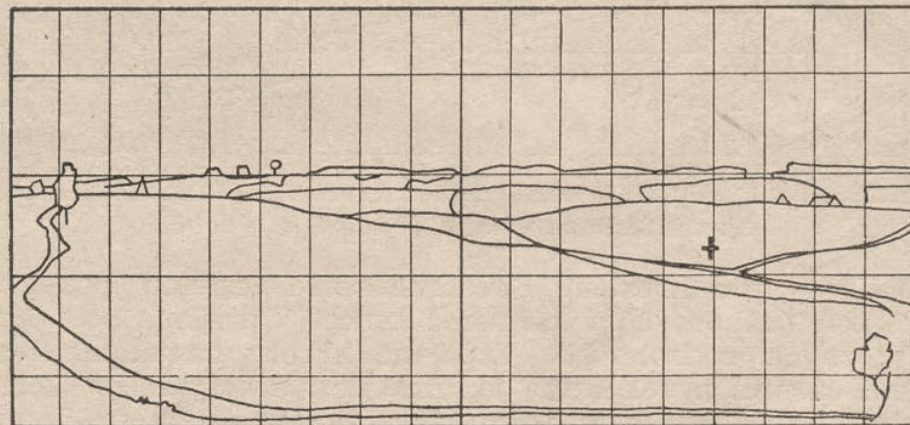
- K poznání městské krajiny byla použita technika zpracování **panoramatického náčrtu**
- Postup:
  - > Podklad: www.veronica.cz/?id=354, výběr vyhlídkových bodů
  - > Rekognoskace terénu
  - > Žáci/studenti z daného vyhlídkového bodu zakreslují dominanty v krajině v horizontálním řezu
  - > Identifikace objektů pomocí mapy / leteckého snímku / učitele,
  - > Přřazení funkce objektů
- Výsledek: zjištění, jak jsou žáci ZŠ a studenti VŠ schopni vnímat městskou krajinu, lokalizovat v ní významné prvky a struktury, identifikovat jejich funkce a vazby mezi nimi

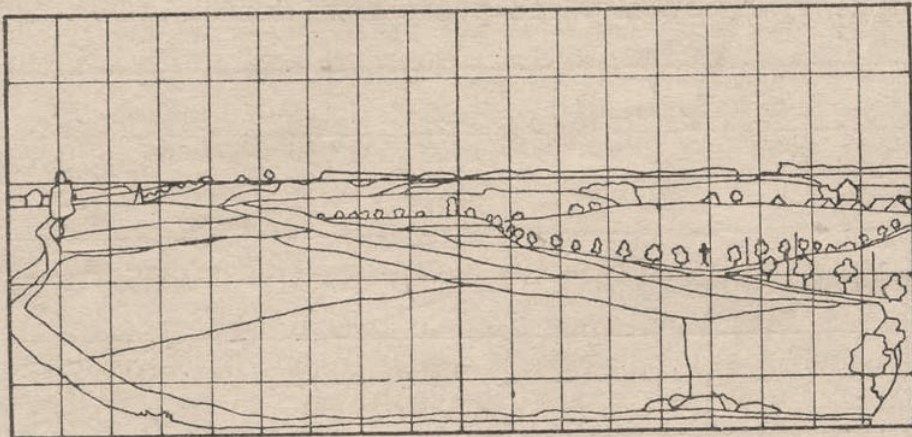
Techniky pořízení panoramatického náčrtu se nejčastěji objevovali ve vojenské přípravě a ve škole v branné přípravě.

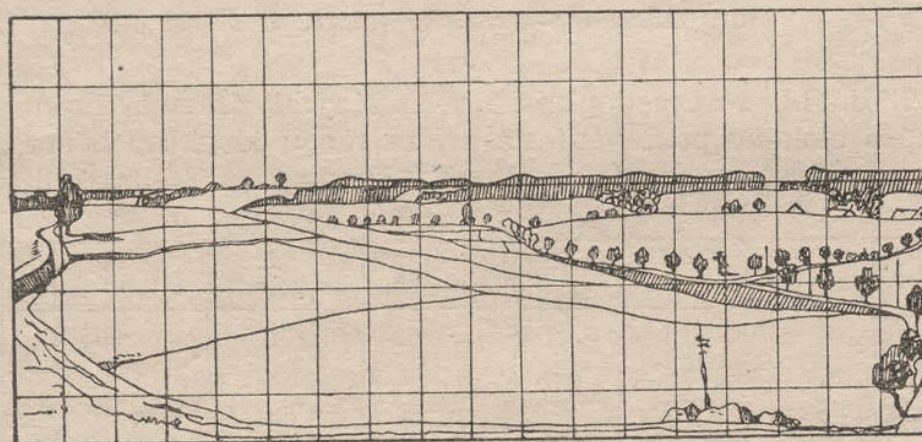
Obr. 115. Panorámatický náčrt, 1. údobí.

Obr. 116. Panorámatický náčrt, 2. údobí.

Obr. 117. Panorámatický náčrt, 3. údobí.

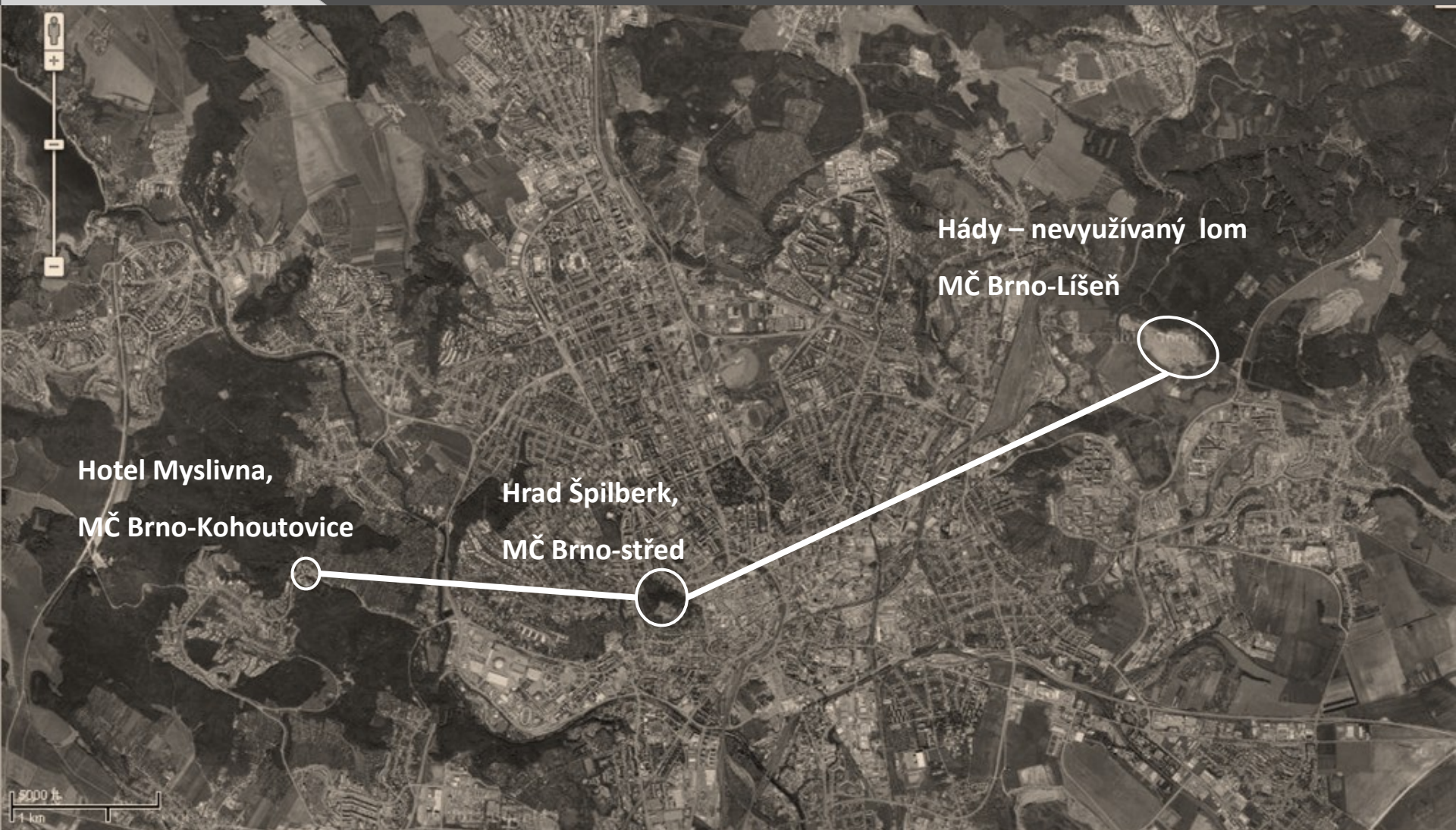

Obr. 118. Panorámatický náčrt, 4. údobí.

Obrázky jsou z metodiky, která je umístěna na:
csopevneni.xf.cz/Prirucka/Prirucka-nacrt.htm

ZVOLENÉ VYHLÍDKOVÉ BODY

NONVERBÁLNÍ PRVKY VE VÝUCE

- 19. stol. – vytváření zjednodušených obrysů jednotlivých kontinentů, států, tvaru reliéfu nebo tvorby jednoduchých schémat = „**didaktické obrazy**“
  - > Přispívají k názornosti ve vyučovacím procesu – umožňují znázorňovat jevy, které by jinak byly obtížně pozorovatelné (např. protože jsou příliš malé nebo příliš velké)
- Během školní výuky se žáci učí porozumět **verbálnímu sdělení**, **porozumět nonverbálnímu sdělení se žáci téměř neučí**
  - > Názorná paměť však pracuje se smyslovými obrazy, jejichž nosným pilířem je hl. citový dojem, ten je žákům ZŠ nejbližší
  - > Smyslový / didaktický obraz napomáhá při aktivním uchopování a poznávání a je tak pro žáky oporou na cestě za poznáním podstaty jevů
- Žáci si takto, např. pomocí vlastních náčrtků, v podstatě nevědomě vytváří představu o prostorovém rozšíření jevů v krajině i o jejich vzájemné interakci

ŽÁCI ZŠ

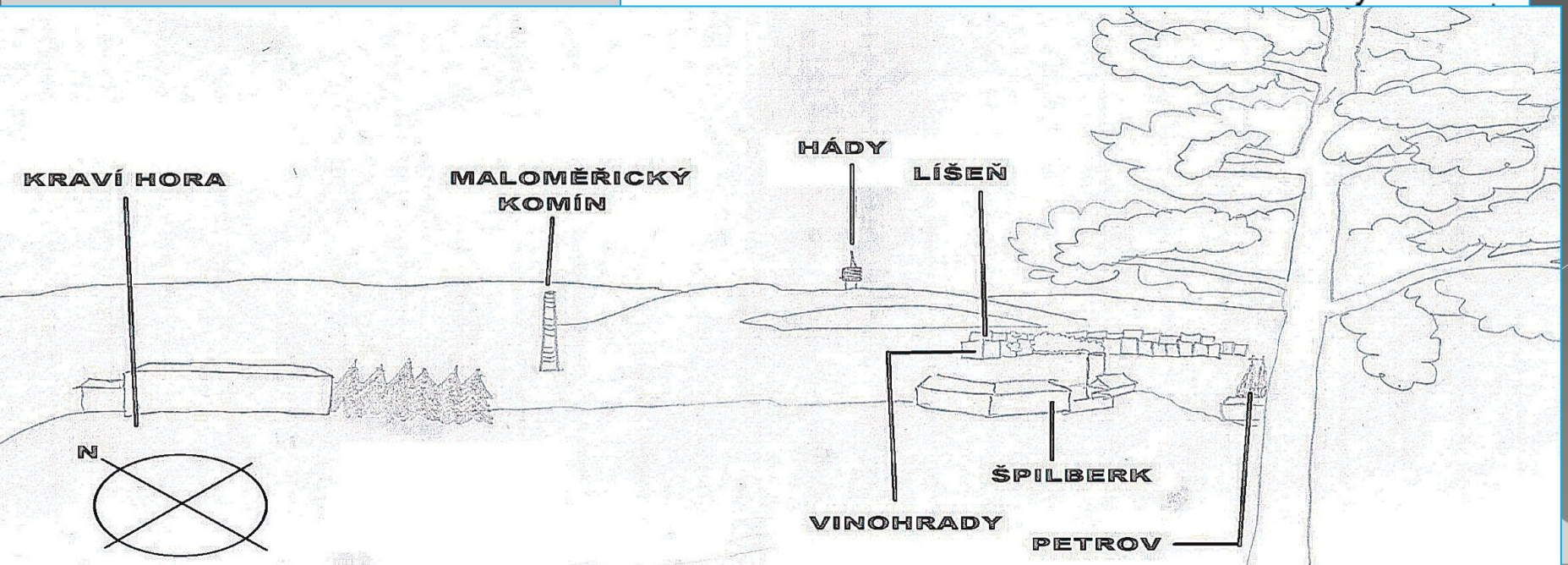
- Žáci si obsah (resp. význam) nonverbálních prvků často domýšlejí
- Obsah nonverbálních prvků interpretují „po svém“ do obrázků promítají i to, co v realitě není zobrazeno (*kouř z komína, okna s mřížkou*)
- Interpretace vnímaného může být ovlivněna kulturními a sociálními pravidelnostmi „tradovanými“ ve společnosti
- Pro učitele je potom zásadní dovedností, umět tyto pravidelnosti rozpoznat a pracovat s nimi ve výuce

Na prvním snímku je panoramatický náčrt žáka 7. třídy ZŠ.

Na druhém snímku je zpracování náčrtu studenta VŠ.

Rozdíl je v generalizaci viděného, ve vnímání detailu, které si žáci dokreslují, i když nejsou vidět.

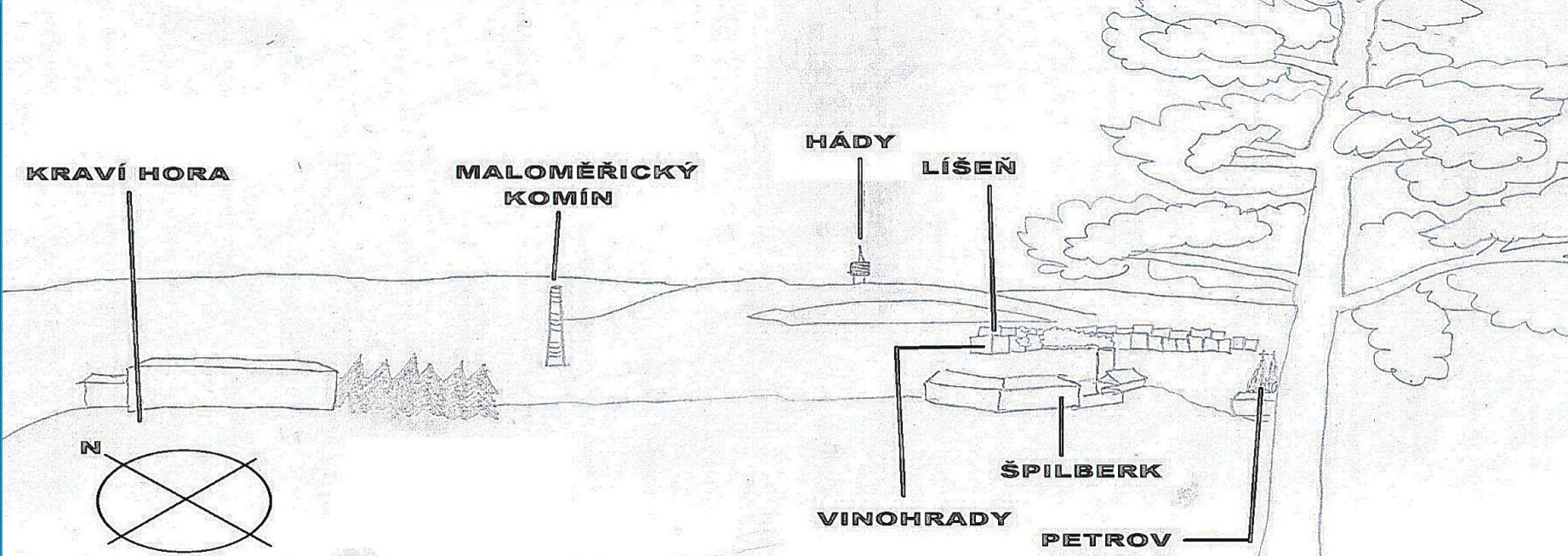

STUDENTI VŠ

- Studenti mohou v porovnání s mladšími žáky při snaze o porozumění vyžadovat objemnější množství informací
- Domnívají se, že výkladový text učebnice jim nabízí v porovnání s nonverbálními prvky větší množství informací
- Edukační potenciál nonverbálního prvku si často plně neuvědomují
- Není u nich rozvíjena vizuální gramotnost, k práci s nonverbálními prvky nebývají během výuky vedeni

Mnohem snadněji se zachycuje menší území.

ZÁVĚR

- Výukou v městské krajině prošlo od května do října 2012 40 žáků ZŠ, 4 účastníci světové ZO a více než 100 studentů učitelství pro první a druhý stupeň ZŠ
- Výřez krajiny technikou panoramatického náčrtu nikdy předtím nezpracovávali
- Z jejich reakcí a výsledků však bylo patrné, že je práce bavila! *(A nás také 😊)*
- U tohoto stylu výuky k bližšímu poznání učitele a žáka *(často učitel objeví některé vlastnosti a schopnosti žáka/studenta až v terénu)*
- Tato výuka vede k rozvoji myšlení a ne k memorování určitých faktů. Je to výuka, na kterou nejsme tak úplně zvyklí. Je to výuka s OTEVŘENÝM KONCEM...

A CO DÁL...?

- Možná se bude použití této techniky zdát v dnešní době zastaralé a nevhodné, opak je pravdou
- Zaměřování a zakreslování významných bodových objektů, linií a ploch se používalo v armádě pro zaměřování strategických objektů v krajině
- Pro účely výuky je tvorba náčrtů pouze počátkem k dalším činnostem** v městské krajině, např.:
  - Určení diferencovaných rolí jednotlivých částí městské krajiny, sledování proměn krajiny
  - Srovnání minulých a současných průmyslových aktivit
  - Tato činnost může být také odpovědí na časté otázky učitelů – co máme učit v geografii průmyslu?**

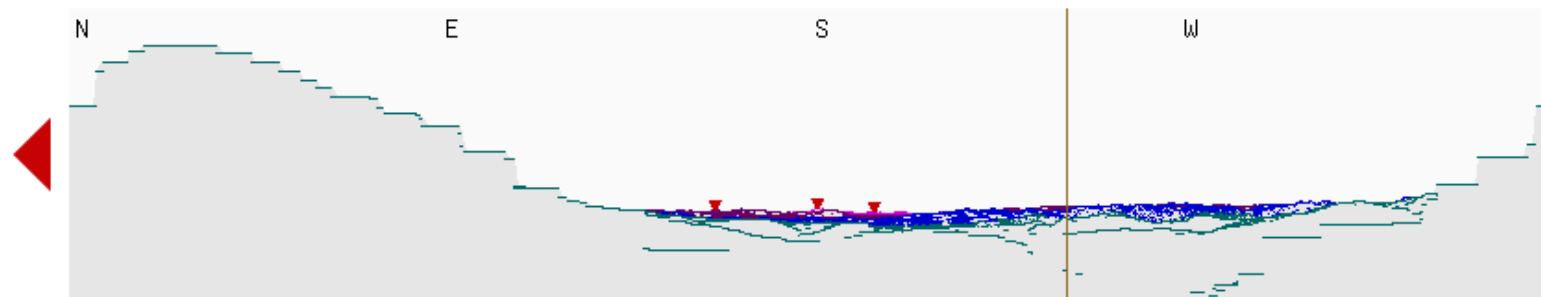

Hady

latitude 49.218298° N longitude 16.668921° E

elevation 342m above sea level (2m above ground)

Děkujeme za přečtení

